

Motion till riksdagen 2022/23:1255

av **Camilla Hansén och Amanda Lind (båda MP)**

Idéburna skolor och pedagogisk mångfald

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen i syfte att redovisa hur man säkerställer möjligheten att i Sverige bedriva undervisning utifrån alternativa pedagogiska koncept som når läroplanens mål, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta utreda på vilket sätt Sverige säkrar förtroendet för lärarens profession utifrån vad som anförs i denna motion och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

När utkastet till den nya skollagen togs fram i skollagskommittén 1999–2002 var inriktningen för den svenska skolan glasklar. Från detaljstyrning skulle skolan gå mot en allt tydligare målstyrning. Staten, lagstiftare och kontrollant skulle inte lägga sig i undervisningen utan lita på professionen. Denna inriktning mot en tydlig målstyrning gjorde det även möjligt att inkludera friskolor med alternativa pedagogiska koncept i skollagen utan särskilda regleringar, något som alla parter applåderade på den tiden. Den nya skollagen antogs av riksdagen 2010.

Sedan dess har tyvärr den pedagogiska friheten i Sverige successivt och kontinuerligt försämrats. I takt med att allt fler vinstutdelande friskolor har visat sig sätta ekonomiska vinster och enkla lösningar framför det pedagogiska arbetet och elevernas behov har likvärdigheten minskat, och som svar på detta har den statliga detaljregleringen av skolorna alltmer ökat. I praktiken innebär det en ökad belastning för de idéburna skolorna som ofta är små enheter med begränsade resurser. Det var dessa skolor som var en viktig del när friskolorna kom till och som förväntades stå för mycket av den pedagogiska utvecklingen i Sverige. Idag har andelen av idéburna friskolor som undervisar utifrån alternativa pedagogiska koncept minskat medan stora koncerner utan någon uttalad pedagogisk idé har ökat. Den pedagogiska mångfalden blir lidande när marknads-skolorna tar över.

Det finns därför idag ett stort behov av ett omtag och att utifrån den nya situationen utreda förutsättningarna för idéburna skolor att verka i Sverige på kort och lång sikt, samt hur vi fortsatt säkerställer möjligheten till pedagogisk mångfald och undviker ytterligare onödig detaljstyrning. Ett område som särskilt behöver belysas är lärarutbildningen och möjligheten att ge exempelvis Waldorf- och Montessorilärare adekvat och effektiv utbildning av god kvalitet i samklang av såväl deras särskilda pedagogiska inriktning samt även den generella lärarutbildningen.

Det är även nödvändigt att på ett grundläggande sätt utreda hur Sverige säkrar förtroendet för lärares profession. Nu finns det en lärarlegitimation, men det som ingen talar om är den pedagogiska friheten för en utbildad och legitimerad lärare att aktivt och skapande kunna utöva sin profession i klassrummet på ett sådant sätt att eleverna får den bästa möjliga undervisningen, och det garanteras inte med en legitimation.

Vi vill att idéburna aktörer (förskolor, skolor, gymnasieskolor) får möjlighet att överleva, utvecklas och bidra till samhället. Utöver frågan om allt hårdare regleringar handlar det även om de ekonomiska förutsättningarna där även här allt hårdare krav framtvungade av de vinstmaximerande skolkoncernerna drabbar de ofta mindre idédrivna friskolorna. Idag minskar antalet idéburna verksamheter när de som har funnits länge lägger ner. Det är rimligt att Sverige även fortsättningsvis kan erbjuda olika pedagogiska inriktningar, och att det ska kunna finnas olika typer av aktörer, både offentliga och privata, både mindre och större huvudmän.

När det gäller barn med särskilda behov är det inte ovanligt att idéburna och ibland mindre verksamheter är bra alternativ för dem, och många mindre skolor vill ta emot dem, men det kan vara oerhört belastande för deras ekonomi. Idag upplever många mindre friskolor, men även kommunala skolor att skolorna inte får de nödvändiga ersättningarna från kommunerna för att ge barn med särskilda behov det stöd som de behöver och har rätt till. Här behövs ett fungerande system för ersättning som säkerställer de mindre skolorna och barnens med särskilda behov rättigheter till en god och adekvat skolgång som är skyddad från kommuners kortsiktiga spariver.

Sammanfattning

Det är viktigt med en likvärdig skola, men det behöver inte innebära att alla skolor är lika. Det är rimligt att Sverige även fortsättningsvis kan erbjuda olika pedagogiska inriktningar, och att det ska kunna finnas olika typer av aktörer, både offentliga och privata, både mindre och större huvudmän.

Efter 20 år med skollagen finns det ett stort behov av att se över hur regelverket och utvecklingen slår mot skolor med alternativ pedagogik. Vi vill att idéburna aktörer (förskolor, skolor, gymnasieskolor) får möjlighet att överleva, utvecklas och bidra till samhället. Det är hög tid att regeringen återkommer till riksdagen i syfte att redovisa hur man säkerställer möjligheterna och friheten att undervisa och utveckla alternativ pedagogik i Sverige.

Camilla Hansén (MP)

Amanda Lind (MP)